

Statsforvalterne i Agder
Statsforvalteren i Oslo og Viken
Statsforvalteren i Vestfold og Telemark

Deres ref.	Deres kontaktperson	Vår ref.	Vår kontaktperson	Dato
		20230482	Martin Eggen	31.10.2023

Utvidelse av perioden med ferdselsforbud i sjøfuglreservater og nasjonalparker for sjøfugl i fylkene langs Skagerrak og Oslofjorden - høringsvar fra BirdLife Norge

Statsforvalterne vurderer å utvide perioden med ferdselsforbud i sjøfuglreservater og nasjonalparker for sjøfugl, med endringer av verneforskriftene som et mulig utfall.

BirdLife Norge er en naturvernorganisasjon med sterkt faglig forankring, og vår spesialitet er kunnskap om fugler og deres levevis. Vi har 13 500 medlemmer over hele landet. Utgangspunktet for vårt arbeid er nasjonale og internasjonale miljømål, og vi representerer allmenne verdier tilknyttet forvaltningen av felles naturarv. BirdLife Norge takker for anledningen til å svare på høringene, og har laget et felles høringsvar til Statsforvalterne i Agder, Oslo og Viken og Vestfold og Telemark. Vi viser også til høringsvar fra våre fylkesavdelinger.

Ferdselsforbudet i områder der sjøfugler skal ha fortrinnsrett og sikres en vellykket hekking, gjelder i dag f.o.m. 15. april t.o.m. 15. juli. Statsforvalterne foreslår at dette endres til f.o.m. 15. mars t.o.m. 15. august, og at ferdselsforbudet samordnes langs kysten i Skagerrak. En slik samordning er veldig kjærkomment, og et viktig forvaltningsgrep.

BirdLife Norge støtter forslagene som de foreligger, og mener de er helt nødvendige for å opprettholde verneområdenes tiltenkte funksjon. Tidspunktet for ilandstigningsforbud er i dag ofte ikke oppdatert og i tråd med fuglenes faktiske behov for beskyttelse. Spesielt er det behov for utvidelse av ferdselsforbudet på sommeren, da presset fra forstyrrelser er størst og konsekvensene oftest mest fatale.

Kjerneargumentasjon:

Sjøfuglene er i tilbakegang, og trenger mer og bedre vern.

Blant våre viktigste artsgrupper både i diversitet og antall finner vi sjøfuglene. 54 fuglearter i Norge regnes som sjøfugler, og sjøfugler er blant naturverdiene med størst internasjonal betydning Norge forvalter. Flere av artene har minst 25 prosent av sine hekkebestander i Norge, og derfor er de såkalte ansvarsarter. Toppskarv, siland, fiskemåke (sårbar, VU), sildemåke, svartbak og teist (nær truet, NT) er aktuelle norske ansvarsarter knyttet til denne høringen. 34 av sjøfuglartene står på Rødlista for arter (2021). I regionene høringen dekker finnes det også sjøfugler i sterk tilbakegang, og det er naturlig å spesielt trekke frem hettemåke (kritisk truet, CR) og makrellterne (sterkt truet, EN). Fiskemåke og tyvjo

er også forsvunnet fra mange verneområder, og er nå regnet som truede arter nasjonalt. Begge artene er oppført som sårbar (VU) på rødlista.

Ferdselsforbudet må gjelde hele hekkesesongen

Sjøfugler starter hekkesesongen allerede på ettervinteren ved å kle seg i praktdraktene sine, pynte på reir og styrke pardannelsen. Havørna starter faktisk med reirbyggingen sent høsten i forveien. Generelt hekker sjøfuglene langs Norskekysten fra midten av mars til utgangen av august, og hekkingen starter tidligst i sør. I hele denne perioden vil det være muligheter for negative effekter på egg og unger forårsaket av menneskelige forstyrrelser.

Sjøfuglreservat og kyststrøk brukes også av sjøfugler etter endt hekking. Spesielt har enkelte av områdene funksjon som myteområder. Mytingen gjør at en rekke sjøfugler som gjess, ender, dykker og lom mister eller har redusert flyveevne en lengre periode, vanligvis 4-5 uker. På denne tiden av året er de avhengige av gode og trygge steder å søke næring. Flere av sjøfuglartene mater også unger i flere uker etter at de er flyvedyktige, både i og utenfor verneområdene. Dette er argumenter både for utvidet verneareal og ikke minst forlenget ferdselsforbud.

I BirdLife Norge-rapporten *Variasjon i hekketidspunkt for ærfugl, måker og terner fra Svenskegrensen til og med Agder i perioden 2013-2022*¹ beskrives variasjon i hekketidspunkt for til sammen syv arter sjøfugler, ærfugl, hettemåke, fiskemåke, sildemåke, gråmåke, svartbak og makrellterne. Forfatterne av rapporten fant at alle artene hekker utenfor datointervallet for ferdselsforbud både utenfor og innenfor områder med ferdselsforbud 15. april til 15. juli. I Vest-Agder kan langt over halvparten av sildemåkeungene ikke fly når ferdselsforbudet går ut, og liknende resultater ser vi også for gråmåke, svartbak og makrellterne. BirdLife Telemark og Jomfruland fuglestasjon bemerker i sin rapport *Vurderinger av perioden for ferdselsforbudet i verneområder for sjøfugl i Telemark* at siland ofte hekker sent og er utsatt for forstyrrelser i hekketiden, og at truede arter som fiskemåke, hekkemåke og makrellterne også ofte har sene kull.

Vel så interessant er rapportens funn av signifikante forskjeller i hekketidspunkt mellom områder med og uten ferdselsforbud, først og fremst for sildemåke, gråmåke og svartbak. Hekkingen der det ikke er ferdselsforbud blir oftere utsatt og forskyvet, trolig også med dårlige hekkesuksess. Sildemåke, gråmåke og svartbak går tidligere til hekking enn tidligere. Gjennom tiårsperioden fra 2013-2023 finner vi en størst endring for sildemåke og gråmåke, med over seks dager tidligere hekking over tiårsperioden. Bildet er imidlertid sammensatt, og vi viser her til høringssvaret til BirdLife Norge avd. Vest-Agder, som har registrert at ærfugl i deres områder nå hekker *senere* enn tidligere. Kondisjon og helse er blant faktorene som påvirker fuglers hekkesesong, også mellom år. Langtidstrendene for ærfugl, hettemåke, fiskemåke og makrellterne er usikre for mange områder, men det er et faktum at også sjøfuglene hekker utenfor gjeldene ferdselsforbud.

Sjøfugler og andre fugler er utsatt av predasjon fra andre arter, og forstyrrelser er mange steder en medvirkende årsak til høy predasjon. Tette måke- og ternekolonier er en attraktiv hekkeplass for ulike arter gjess, ender og vadefugler, som nyter godt av de andre artene sitt felles forsvar mot inntrengere.

¹ Helberg, M., Molværsmyr, S. & Ranke, P. S. 2023. Variasjon i hekketidspunkt for ærfugl, måker og terner fra Svenskegrensen til og med Agder i perioden 2013-2022. BirdLife Norge-rapport 2023-3. 24 s.

Ilandstigning i slike områder vil medføre at store mengder ikke-flygedyktige unger blir spredt ut av kolonien, og i noen tilfeller skremt på havet, der de er svært sårbare for predasjon. Forstyrrelser i slike kolonier fører stedvis til at hekkesesongen til store deler av kolonien blir spolert.

Avslutning

Klima og fuglebestander er i endring, og det er behov for et tidligere ferdselsforbud enn tilfellet er i dag. At ferdselsforbudet tradisjonelt har vært opphevet 15. juli har vært et kompromiss med friluftsjøinteresser. Her vil vi fremheve at ferdselsforbudet er det enkleste positive tiltaket vi kan gjøre for sjøfuglene.

Presset på naturen er også i endring. Båter blir større og raskere, aktiviteter knyttet til lek og vannsport mer allsidig og det er bygd ut et betydelig antall fritidsboliger langs den aktuelle kyststrekningen. Presset på hekkeområder både i og utenfor sjøfuglreservat har økt betraktelig. Det er derfor behov for utvidet ferdselsforbud, bedre merking av verneområder, nye verneområder med gode nok buffersoner og inkludering av områder for næringssøk, samt bedre beskyttelse og oppsyn med verneområdene. Sjøfuglreservatene må være fristeder i et landskap med stadig flere mennesker og aktiviteter.

For BirdLife Norge

Kjetil Aa. Solbakken

Kjetil Aa. Solbakken, generalsekretær

KOPI:

Miljødirektoratet

Klima- og miljødepartementet